

ELŐFIZETÉS ÁR
 Egész évre 6 frt.
 Félévre 3 „
 Negyedévre 1 frt 50 kr
 Bérmentetlen levelek
 csak ismert kezektől fo-
 gadtatnak el.
 Kéziratot nem adhatnak
 vissza.
 Egyes szám ára 20 kr.
 A nyilvántartás minden gar-
 mondors díja 20 kr.

Z E M P L É N.

Társadalmi és irodalmi lap.

ZEMPLÉNVÁRMEGYE HIVATALOS KÖZLÖNYE

(Megjelenik minden vasárnap.)

HÍRDETÉSI DÍJ:
 hivatalos hirdetéseknel:
 Minden egyes sor után
 1 kr.
 Azonfelül bélyeg 30 kr.
 Kiemelt díszbetűk s kör-
 zettel ellátott hirdeté-
 nyekért tértmérték szerint
 minden 10 centiméter
 után 8 kr számítatik.
 Állandó hirdetéseknel
 kedvezmény nyújtatik.
 Hirdetések a „Zemplén”
 nyomdába küldendők.

Előfizetési felhívás

a „Zemplén” 1889. évi XX. folyamára.

Lapunk az új év bekövetkeztével pályafutásának XX. évébe lép. Mint a múltban volt, úgy megmarad jövőre is a „Zemplén” Zemplénavármegye társadalmi életének s közérdekének hü szolgája.

Művelni a hazai nyelvet, tért nyitni az irodalomnak, utat törni a nemzeti művelődés és népnevelés fejlődésének, éleszteni a hazafiság szent tüzét, tisztelni és tiszteltet szerezni a jog- és vallásosság magasatos elveinek, ápolni a nemzetiségek testvéri érzületét, vagy ha kell, sikra szállani a magyar államot fenyegető bármiféle törekvéssel: programunk változatlan jellegű. Mint a vármegye hivatalos közlönye pedig arra fog törekedni a „Zemplén”, hogy a hivatalos vármegye tiszta tükre legyen, függetlenül és pártatlanul támogassa a vármegye egyetemét és igazgatóit a közreműködésben.

Ezek és ezekhez hasonlóak azok az eszmék, a melyek szemeink előtt lebegtek a múltban, ezek lesznek vezéreink a jövőben, meiket ha elég erősek nem vagyunk is megvalósítani, tettvágyunk által is jutalmazva leendő, ha legalább lépésről-lépésre megközelíteni szerencsések lehetünk. A mely feladatok betöltéséhez tisztelt munkatársainknak és lapunk támogatóinak közreműködését remélve indul lapunk az 1889. évi folyamára.

A „Zemplén” előfizetési ára a lap honlókán olvasható.

A „Zemplén” szerkesztősége és kiadóhivatala.

T Á R C A.

— A „Zemplén” eredeti tárcája. —

Minden lezajlik. Évre év jó,
 A multra több lepel terül.
 Miuden, mi támad az idővel,
 Lassanként benne elmerül.
 Nagy tenger az... Hulláma folyton,
 S nem válogatva hányogat;
 S a sors, a mely fölötté nyargal
 Gyakorta szór villámokat....

Uj év köszönt be. Ujra anyi
 Keblet remény s kétség gyötör; —
 Ámbár a szívek sokasága
 Csak vakszerencsét üdvözöl.
 Sóvárogjon az hát kishitében!
 De jaj! ki röghöz nem kötött:
 A ki gondterhelt homlokával
 Viraszt a mult s jövő fölött

Végigborong az életárny az
 Emlékezet komoly egén;
 Öröm s boldogság úgy vonul mint
 Felhők között az esti fény....
 — De mért tűnődjem elborulva

HIVATALOS RÉSZ.

19993. sz.

Zemplénavármegye alispánjától.

10 főszolgabíróknak.

Az állat-egészségügy rendezéséről szóló 1888. évi VII. t. c. végrehajtása tárgyában f. évi október hó 15-én 40000 sz. a. kibocsátott általános rendelet 11-ik és következő §§ ai a marhalevelek és azok használatául részletes utasítást tartalmazván, ezen általános rendelet és a nmságu m. kir. pénzügyministerium f. évi dec. hó 14-én 72974. szám alatt kelt körrendelete alapján megfelelő további eljárás végett következőket tudatom t. főszolgabíró urakkal.

A jelenleg használatban levő bélyeges kincstári marha- és lövevel őrlapok f. évi december hó végével forgalom és hatályon kívül helyezettnek és 1889. évi január 1-ével új mintájú 3 és 5 kros bélyegű kincstári marhalevel őrlapok hozatnak forgalomba Ennél fogva 1889. évi január 1-től kezdve a lovakra, szarvasmarhákra, juhokra, kecskékre és sertésekre vonatkozó marhalevelek kiállítására kizárólag csak az új mintájú kincstári őrlapokat szabad használni.

Az új bélyeges kincstári őrlapok kezelésére és használatára iránt a fentebb idézett 40000. sz. földmiv. ipar és keresk. ministeri intézkedés 11-ik §-a és az 1887. évi XLV. t. c. 16. ik §. az irányadó. A bélyeges kincstári őrlapok, mint eddig azután is a vármegyei főlevéltárnoktól szerezhetők meg akként, hogy a szükségelt marha vagy lövevel árát képviselő összeg az adóhivatalba fizetendő be s az adóhivatal által kiállított s a megrendelő jelentéshez mellékelni nyugtára a főlevéltárnok fogja időről-időre a megrendelő községi jegyzőnek megküldeni.

Végül a mennyiben jövő 1889. év január 1-ével a régi marha és lövevelek többé nem használhatók, utasítandók a községi és körjegyzők, hogy a készletben maradt marha és löveveleket pontos jegyzék kíséretében ugyancsak a főlevéltárnokhoz jövő év január hó 20. ik napjáig küldjék be, midőn a főlevéltárnok által készített kimutatás alapján fogok intézkedni arról, hogy azok értéke visszatérítessék.

Utasítandók az illető községi közegek arra is, hogy kellő készletből, még ez év folyamán gondoskodjanak, illetve megrendeléseiket a főlevéltárnoknak ideje korán küldjék be, hogy ez által

A gondok eme képein,
 Midőn azok messzebb ragadnak
 S más tárgyon csüggnék érzetim?

Mi vonja lelkem elmerengni?
 Im' az új évnék jöttivel:
 Honát e szív, ah, messze sejtí —
 Jelenlétet nem ünnepele.
 Remény ölében ringatózván
 A távolból derül vigasz;
 S a múltban ami hévvel eltölt —
 Egy ezredévek képe az....

... Vihar szelé át Európát,
 Fölzugott anyi vad elem,
 S az orkán vése közt megálltál
 Ifjú tüzedben nemzetem.
 S te élsz, bár rád egész dühével
 Sulyosodék észak, kelet,
 S kaján csordák nyomáról int bár
 Reád fájó emlékezet.

A gyors időnek óceánján
 Millió örvény, hab fenyeget,
 Melynek erős, nagy nemzedékek
 Már martaléki lettenek.
 Nincs Karthágó, leomla Hellász,
 Fölosztva Róma birtoka;
 Nem zengi nép szavát Homérnak;
 Más lón a Brütuszok hona.

Egy ezredév lehunyt... s hazám te
 Ott állsz a lét határinál;
 Megszenvedéi, míg ama szcillák

a közönség kívánalmainak pontosan eleget tessenek.

S. a. Ujhely, 1888. dec. 23.

Matolai Etele, alispán.

T. Zemplénavármegye bitottságának S. a. Ujhelyben 1888. évi december 14-én tartott rendes évi negyedes közgyűléséből

556/19244. szám. Olv. a zemplénavármegyei gazdasági egyesületnek a községi faiskolák gondozása és az utszélek befásítása tárgyában alkotott és 68520. számú belügyministeri intézkedéssel jóváhagyott vmegyei szabályrendelet végrehajtására vonatkozó véleményes előterjesztése.

A közgyűlés ezen szabályrendeletben vármegyénk kultur és közigazgatási érdekeinek nagyfontossága és jövőjét végeredményében egy szép reménnyel kecsegtető intézmény alapkövét ismer vén fel, annak haladéktalan életbe léptetése iránt az intézkedések minden iránybani megtételc: feladatának tekinti, egyszersmind szem elől nem tévesztve ezen közérdekű cél megvalósítását gátló akadályokat is, a gazdasági egyesület által e tárgyban bemutatott szakszerű tervezet általánosságban elfogadva, a szabályrendelet életbe léptetésére vonatkozólag a következő határozatot hozta:

1. E tárgyban hozott és kormányhatóságilag jóváhagyott szabályrendelet ezen határozattal haladéktalanul életbe léptetetik.

2. A gazdasági egyesület elölterjesztésének kiadása mellett az alispán megbizatik, hogy a gazdasági egyesület képviselőjével egyetértőleg az egyesület által bemutatott szakművelésben részletezett adatok megállapítása, különösen pedig a faiskolák összeírása továbbá az ut befásítása körüli felügyeletre és a faiskolák gondozására javaslatba hozott bizottságok községenként esetleg körjegyzőségenkénti megalakítása, a terbe vett közhasznú törekvés minél szélesebb körben megismertetése és az eszme népszerűsítése iránt a legcélszerűbb intézkedéseket tegye meg és eljárása eredményéről jelentését lehetőleg a tavaszi közgyűlésnek mutassa be.

3. A vármegye területén átvonuló utak a kir. államépítészeti hivatal felügyelete alatt állván az állami utszélek befásítása körüli teendőkre a felügyelet azon hivatalnak is kiváló gondjai közzé soroztatik. Kelt mint fent.

Jegyzette tb. főjegyző, kiadta:
 Viczmándy Ödön, főjegyző.

S karibdiszek közt átjutál.
 Te élsz... s kitarván küzdelemben
 Nyomasztó, kínos éjeket;
 S most nem lehet, hogy ellenid rád
 Halotti torra gyűljenek!...

Szürküil az ég... bizony homály van,
 Az idők el nem oszlaták,
 Habár kiáltuk el nem esve
 A századok zivatarát;
 Szívünkben egy kínos betegség —
 A pártviszálynak mérge dül...
 Talán a mult némely bűncéért
 Hagyák reánk ezt átokul?

De a remény soh'sem hagyott el —
 S csüggednünk immár nem szabad:
 Midőn e hon jövő virága
 A »szent öreg« nyomán fakaád.
 Munkálva hát és egyetértve
 Legyünk a nyelvben magyarok;
 A nemzet addig él s erősbul,
 Mig fejlik az s hangozni fog.

Oh! így haladva ke'l elérnünk
 Ama dicső hegy magasát,
 Melyről — öröklétre avatva
 A nagy világot látjuk át.
 E cél a legfennségesebb s ha
 Utján tekintlek nemzetem:
 Akkor hiszem: lehet méltóan
 Az új évet köszöntönnem!....

Kollener István.

Mai számunkhoz egy ív melléklet van csatolva.

T. Zempléni vármegye bizottságának S.-a. Ujhelyben, 1888. december hó 13. tartott közgyűléséből.

581/16585. Főispán ömeltősága, mint a közgazgatási bizottság elnöke átteszi a 1683/2283. számú közgazgatási bizottsági határozatot a községeknek, mint erkölcsi testületeknek a gazdasági egyesület tagjai közé leendő belépése tárgyában.

Az erre vonatkozó állandó választmányi határozati javaslat elfogadásával határozatott:

Tekintettel arra, hogy a gazdasági egyesület a tenyész bika és egyéb apa állatok beszerzése céljából kéri a vármegye támogatását arra nézve, hogy a községek, mint erkölcsi testületek a gazdasági egyesület tagjai közé való belépésre serkentessenek, miután a vármegye közönsége az egyesület eddigi működéséből meggyőződött arról, hogy a község minden ágában, de legkiválóan az állattenyésztés körüli működése által már eddig is dicsérendő eredményeket mutat fel, a községek vagyonszerzését előmozdító eme törekvést erkölcsileg támogatni óhajtván ezen eszmét a járási főszolgabírók különös figyelmébe ajánlani s egyúttal őket felhívni határozta, hogy a cél felérése mellett igyekezzenek oda hatni, miszerint a községek, mint erkölcsi testületek a gazdasági egyesület tagjainak sorába belépjenek.

Egyszersmind határozatilag kimondatott, hogy az esetben, ha a község a gazdasági egyesület által kizárólag a községek részére megszabott kedvezményes díjak mellett az egyesületbe belépett a 100 fnyi alapító tagsági díj után fizetendő 5 ft, nem különben az 50 fnyi alapítvány után fizetendő 2 ft 50 kr. vagy végül, ha a község csak mint évdíjas tag óhajt belépni, ez esetben hat éven át fizetendő 5 ft évi illeték a községi költségvetésbe felveendő.

Mely határozat az összes járási főszolgabíróknak tudomás és megfelelő eljárás végett, továbbá Zemplén útnak köznevelésre hozatni a közgazgatási bizottságnak és a zempléni vármegyei gazdasági egyesületnek tudomásvétel végett kiadatni rendeltetett.

Kelt mint fent.

Jegyzette s kiadta:
Horváth, tb. főjegyző.

Vármegyei szabályrendelet

az utakról és uti személyzetről.

VIII. FEJEZET.

D) A műtárgyak ügyintézés, átereszek, támfalak, kerékvetők, karfák és kövezett csatornák fentartása. (Vége.)

110. §. A hidak és átereszek a közlekedés fentartásának egyik főkövetelményét képezvén, gondot kell fordítani arra, hogy a szükséges helyeken olcsó, de mindamellett célszerű és minél nagyobb tartósságot biztosító s kevesebb évi kiadást igénylő hidak és átereszek s azok jó karban tartassanak.

Általában véve kívánatos, hogy a hidak és átereszek jó minőségű kőből vagy jól kiégetett téglából építtessenek, a mennyiben azonban ez több helyen a kedvezőtlen körülmények miatt nem eszközölhető, célszerű leendő a következő utasítást követni:

1. Hidakat sebesen rohanó patakokon és folyamokon át, ha azok nem felette szélesek, mindenkor egy nyílással, vagy ha a folyam széles, akkor páratlan számú nyílásokkal kell építeni azon okból, hogy a vízfolyás főereje (sodra) lehetőleg a hid közepére vezettessék.

A hidőket általában lehetőleg mindenkor szilárd kőanyagból, vagy jó téglából kell építeni. A hid cölöpökhöz kemény tölgyfákat vagy ha azt nem lehetne, veres fenyőket kell használni.

Ha a hid felszerkezete tölgyfából nem építhető, akkor az fenyőfából is készíthető, a hid padlózatához azonban célszerű leendő, a könyebben kopni szokott fenyő helyett tölgyfát alkalmazni.

A romlott padlók azonnali kicserélhetése tekintetéből, az illető utibiztos rendelkezésére padlókészlet tartassék készen.

A hid felső faszervezete tartósságának előmozdítása tekintetéből szükséges a felső farészeket célszerű bontással ellátni, vagy legalább az azokon támadt repedéseket olcsó ragacsos betönni, azon okból, hogy a víznek a fába való beszívargása és ez által a gyorsan elharapodó rothadás lehetőleg megakadályozva legyen.

Az átereszeket általában véve kőből, vagy jó téglából kell és pedig az ut felső meghatározott koronájának egész szélességében építeni.

Karzatot az átereszekhez 50 centiméternél magasabban építeni soha sem kell, azonban azok mindig erős, hacsak lehet egy darabból vagy nagyobb darabokból álló fedkövekkel borítandók be, mely fedkövek vastagsága az említett 50 centiméternyi általános magasságban befoglalva legyen.

Csekélyebb nyílású és nem veszélyes helyen fekvő átereszeknél a karzatot az ut felszínénél feljebb emelni szükségtelen, ilyen helyeken elegendő kerékvetőket alkalmazni.

111. §. Az uttest biztosításul, vagy a hegyoldal lecsuszásainak megakadályoztatása végett, némely helyen támfalakra van szükség.

Ügyelni kell arra, hogy az ilyen támfalak szilárdul és célszerűen építtessenek.

Kevesbé veszélyes helyeken az ilyen támfalakat szárazon moh között is lehet építeni, azonban veszélyesebb helyeken szükséges, hogy azok mész haborcscsal készíttessenek, ez esetben a falak egyszersmind vízvezető lyukakkal látandók el.

Vigyázni kell különösen arra, hogy a támfalakon sérülés ne történjék, s ha ilyen támadna, az azonnal helyreállíttassék.

A fabul készült támfalakat lehetőleg kerülni kell, mert az ilyenek könnyen romlanak és a célba vett védelmet elegendőleg nem biztosítják és mivel oly helyeken, hol támfalakok szükségesek, kőanyag különben is rendszerint található.

112. §. Kövezett csatornák az uton keresztül ott létesítendők, hol egy átereszt szükségtelen vagy az ilyenek építésére a kellő magasság nincsen meg, azonban az esővíznek az uton keresztül való lefolyásáról még is gondoskodni kell.

Az ilyen csatornák építése lehetőleg kerülendő, és ha helyükbe átereszek építése költséges lenne, vagy kivihető nem volna, akkor a víznek az oldalárkokba való levezetésére kell törekedni.

Kövezett csatornák vannak továbbá s ha ilyenek nem volnának: szükségtelenné az olyan nagy emelkedéssel bíró utzakaszon, mely helyeken a víz mély és az uttestre nézve veszélyes szakadásokat csinál.

Ilyen helyeken igen szükséges az ut koronája mellett kövezett csatornát készíteni s azt gondosan fentartani, nehogy azon sérülés történjék, mert sérülés esetében a rohanó víz abban igen nagy és veszélyes rongálásokat okozhatna.

113. §. Karfák és kerékvetők a közlekedés biztosítása tekintetéből általában a magasabb ut-utöltések oldalain, vagy magas hegyoldalon menő utrészek szélein szükségesek.

Kiválólag azonban karfákat csak ottan kell alkalmazni, hol az ut oldalmagassága a 3 métert eléri, vagy túlhaladja; ezen magasságon alul levő helyeken elegendő kerékvetőket felállítani, kivéve még az oly helyeket, hol az ut közvetlen közelében zugó malom vagy nagyobb zajt okozó gyár van.

A karfák kiállítási módjára nézve általános szabályt megállapítani ugyan nem lehet, mert az, hogy milyen legyen, a helyzettől és hozzá nyervehető faanyagtól is függ; a következőket azonban szem előtt tartani még is szükséges leendő:

1. Hogy a karzat a földszínen felül 1.0 méternél magasabban szükségtelenül ne készíttessék.

2. Hogy egy bizonyos magában egy folytonos szakaszt képező helyen, a karfák egyenlően s így a karfa oszlopok egymástól egyenlő távolságra készíttessenek.

3. Karfa-oszlopokul mindenkor tölgyfát kell használni, ezen szabály alul csak azon helyek vétetvén ki, melyeken tölgyfát nem lehetne jutányosan kapni.

4. A karfa fejoszlopok $15/20$ cm. vastagok, a középoszlopok pedig $15/16$ cm. vastagok és tisztán kifaragva legyenek.

5. A karfa gerendák lehetnek fenyő vagy tölgyfából is, a szerint a mint a körülmények engedik. Vastagságuk $15/17$ cm. legyen és két oldaluk laposra, felső oldaluk pedig gömbölyűre gyalultassék. A rajtuk netalán levő vagy származandó repedéseket igen célszerű leendő olcsó ragacsos betönni, sőt ha kevés kiadás mellett eszközölhető volna, az egész gerendát, a ragacsoszáson kívül még kőszén kátránnyal is bevonni.

6. A karfa-gerendák hossza a kapható tölgly vagy fenyő szálak hosszától függ ugyan, azonban figyelni kell arra, hogy az ezen gerendák végeire alkalmazandó fejoszlopok közé középoszlopok tétessenek s e középoszlopoknak egymástól távolsága 3.0 métert sokkal felül ne muljon.

7. A gerendákat a fejoszlopokba 8 cm. csappal kell beereszteni és azt faszeggel keresztül szegezni.

8. A karfaoszlopok földbe eső részét, hogy azok a rothadás ellen hosszabb időre biztosítsanak, tűzőn kell megszesíteni, vagy olcsó kátránnyal bevonni.

A kerékvetőket rendszerint az utöltés azon oldalain kell alkalmazni, melyeknek földszint feletti magassága 3 méteren alól és 1.5 méteren felül van.

A töltés magasságához és a helyzeti viszonyokhoz képest, a kerékvetőket egymástól 2.0 m. sőt több méternyi távolságra kell felállítani.

Ezek általában véve kemény fából készíttendők, fejük és oldaluk gömbölyűre simán faragandó. Ott azonban, hol a körülmények megengedik és az árak között tetemes különbség nem létezik, a kerékvetőket kemény, alkalmas kőből készíttessenek.

A kemény fából készült kerékvetőknél vastagsága $15/18$ cm., egész hossza pedig 1.6 méter legyen, melyből 0.8 m. a földbe és 0.8 m. a földön kívül esik. A földbe eső részeit a rothadás elleni lehető biztosítás céljából tűzőn kell megszesíteni, vagy olcsó kátránnyal bevonni.

A kőből készült kerékvetőket, melyek szintén gömbölyűre faragandók, a kő minőségéhez képest 23—30 cm. vastagságuk és 1.2 m. hosszúak legyenek, melyből 0.6 m. a föld felett és 0.6 m. a földbe esik, megjegyeztetvén, hogy valamint a

faból úgy a kőből készíttendő kerékvetőknél is csak a földszínen felül eső része legyen az említett vastagságban és módon kifaragva.

E) Az utak mentén élőfák, fasorok ültetése és ápolása.

114. §. Az utak mentén ültetett és ápolott fasorok, azonkívül hogy ékesítik a vidéket, kellemessé teszik az utazást és hóföregtetes évszakban kalauzul szolgálnak az utazóknak, az illető tulajdonosoknak pedig még több-kevesebb hasznot is nyújtanak.

Azon kell tehát minden erélyvel és befolyással tenni, hogy vármegyénkben mindenütt, hol a faültetés iránt észrevehető közöny és látszólagos ellenszenv, sőt balfogalom és roszakarat is uralkodik, a faültetés nagy hasznossága felőli meggyőződés s az ahhoz szükséges kedv és akarat meggyökeredjék, hogy minden ember úgy tekintsen egy fát, mint élte, egészsége, szükségei és élvezetei egyik tényezőjét s azt kedve és akarata legyen minél hasznosabban és terjedelmesebben tenyészteni, ápolni s az elemi vagy roszakaratu sértések ellen oltalmazni.

115. §. Igyekezni kell tehát azon, hogy az utak mentén hasznos s a föld minőségéhez képest sikeresen tenyészthető fasorok legyenek, mielőbb ültetve s azok kellően ápoltsanak.

Kívánatos az utak mentén gyümölcsfákat ültetni.

116. §. A mi az ültetést illeti, arra nézve a vármegye befásítási szabályrendelete intézkedik.

117. §. Azon utvonalak mentén, hol fasorok vannak, a távirida vezeték érdekében szükséges legalyazások, az államépítészeti hivataltól nyert utasítás szerint az alárendelt utkaparók által végzendők oly módon, hogy az élőfák galyai és a távirida vezeték között egy méternyi távolság legyen.

A fák legalyazása évenként egyszer eszközölendő.

118. §. Az ültetvényekhez jó, egészséges, erős, legalább 5—7 cm. vastag csemeték kell választani s mindenkor jókor tavasszal, a fagy engedése után azonnal s mielőtt még a csemete rügyezni kezdene, kiültetni; a kiültetésnél azonban előbb ágait vigyázattal és gondosan lenyesseni s végül a földbe vert mintegy 5 cméter vastag karókhöz kötni.

Az ültetéshez szükséges gödröket 0.6 cm. mélyre és 1.0 m. szélesre kell és pedig már ősszel kiásni, hogy a fagy és levegő a földet a fogamzásra kedvezőleg előkészíthesse.

Ott, hol a föld minősége rossz, a gödör mellé ideje korán, ha lehet már ősszel, jó földet kell hordani és a csemetét a gödörben az ilyen földbe beültetni.

Trágyát a gödörbe tenni nem tanácsos.

119. §. A fa környékét legalább 1.0 méter átméretű körben minden dudvától tisztán kell tartani s lehetőleg néha felkapálni és nagyobb szárazságra idején meglocsolni.

A fiatal ültetések biztosítása végett szükséges, hogy az egyes csemeték tuskés és bokros galyak és veszőkkel bekeríttessenek.

A csemeték ültetésük után azonnal bőven locsolandók, száraz időjárásnál pedig a szükséghez képest többször is öntözendők.

Kelt Zempléni vármegye bizottságának S.-a. Ujhelyben, 1888. május 25. és 26.-án tartott rendes évnegyedes közgyűlésében.

Jegyzette s kiadta:

Viczmány Ödön,
főjegyző.

Egészségtan és közművelődés.

(Három cikk.)

III.

S miután ily könnyűvé vált a tudományosság megszerzése, lehetetlen, hogy a szépneműt is föl ne hívjuk a közös munkában való buzgó részvételre. A természettudományok a nők által való fölkaroltatására is számítanak. Itt azonban mindenképp a miként kérdése merül fel. Világos dolog, hogyha ezen kérdést kielégítőleg meg akarjuk oldani, ismét és újra az iskola az, amire hivatkoznunk kell. A nők okoszerű iskoláztatásában rejlik a helyzet kulcsa. Igaz, hogy a nőnevelés terén újabb időben sok haladás történt hazánkban, hanem ha jól szemébe nézünk ezen haladásnak, nem minden tekintetben mondhatjuk azt örömdetesnek. A nőnevelő-intézetek általában ugyanazon hibában szenvednek, mint a fiúk iskolái. Ha a tantervüket, értem a felsőbb leányiskoláknak, megtekintjük, azt látjuk, hogy a természettudományi ismeretek meglehetősen alárendelt szerepet játszanak szemben egyéb tanulmányokkal. Ezen felsőbb leányiskolák összevetve tanterve épen úgy a nyelvtanra van alapítva, mint a fiúiskoláké! Igaz, hogy a latin és görög nyelvtan helyett németet és franciát tanítanak; igaz, hogy gyakorlati cél az, amit elérendőül kitéznek, de a fő, amit ki kell emelnem az, hogy épen úgy, mint a fiúk iskoláiban az értelmet tulnyomólag irodalmi s nyelvészeti irányban fejlesztik ki.

Kétségkívül azon leányok, akiknek jövője biztosítva van, akik az intézet falai közül hazatérhetnek a családi körbe, azért hogy rövid időn

Folytatás a mellékletben

maguk is új családot alkossanak, az ilyenféle beltriszti oktatás mellett is igen szép műveltségre tehetnek szert. Hanem egy a baj, a nők önálló munkaképesítését ezen tanintézetek részint sehogyan sem, részint igen tökéletlenül eszközik. Már pedig kulturálamban arra is gondolni kell, hogy oly női iskolák nyiljanak, melyek végeztével a növendékek, ha a szükség úgy kívánja, saját tudományuk után függetlenül élhessenek. Mert nem minden leány oly szerencsés, hogy férjhez mehessen, s talán ezekről is szükséges lenne gondoskodni. Azután meg vannak oly kiváló képességgel megáldott nők, akik a tudományos pályán is megállhatnák helyüket, s igen jelentékeny szolgálatot tehetnének a hazának.

Szinte vélem hallani, mily világtól elmaradt ember ez az úr, aki még azt sem tudja, hogy a nők előtt újabb időben igen sok kereset-forrás nyílt meg. Igaz megnyílt a nőtanító-képző, s lehetnek már jelentékeny számmal tanítók, nevelők s foglalkozhatnak az oktatás igen tisztességes, bár rendkívül fáradságos s legtöbbször esetében háládatlan pályáján. Nem is lehet panasz ez irányban, mert a nők azt a részt, amit a törvényhozás számukra megnyitott, nagy mennyiségben be is öntötték. A női praeparandiák évekig ontották a nőtanítóknak s illetőleg tanítóknak való anyagot, úgy hogy ezen a téren veszedelmes túltermelés állott elő s igen tekintélyessé vált azon szerencsétlen leányok száma, kik a tanítói diplomával kezükben a legszámalmasabb helyzetbe jutottak, sőt nem egy esetben a tisztességes társadalomra nézve el is veszték. Kiderült, amit előre is lehetett látni, hogy valamennyi saját keresményére utalt nő a tanítástól meg nem élhet. Azon kell tehát működni, hogy a magasabb értelmiséggel ellátott nők előtt, mentől több oly pálya nyíljon meg, melyen necsak tehetségüket érvényesíthessék, hanem a társadalomnak hasznos szolgálatot is teheszenek. Van-e még ilyen pálya a tanítóin kívül? Nem értem a csekélyebb kézülséget igénylő gyakorlati foglalkozási köröket, hanem azt, mely bár nagy előkészítést igényel, esetleg kiváló társadalmi állást és igen tisztességes megélhetést biztosít. Ilyen pálya van, s ez véleményem szerint; az orvosi. Ebbeli állításomnak okát adni becses engedelmükkel pár szóval megkísérlem.

A nőben ugyanazon szellemi képességek rejlenek, mint a férfiban. Gyakran, a mi meg már a női élelnek természetével függ össze, ezen lelki vagy észbeli képességek hatványozott mivoltukban jelentkeznek. A nők találékonysága olykor rendkívüli, s ezért a büszke férfi, a természet örökös ura, az asszonyok született zsarnoka s elnyomója szereti ezt fortélyosságnak, asszonyi furfangnak nevezni s bosszankodik is rá valahányszor miatta szarvassá változik. Nem ez az amire én célok, midőn a nők találékonyságáról beszélek, hanem azon gyakran ösztönszerű éleslátás, mely minden hosszabb kombináció nélkül megmutatja nekik az útvesztőből kifelé vezető Ariadne-fonalat. Az a valami, amit nem habozom asszonyi geniálitásnak nevezni. S ime erre a képességre éppen az orvosi gyakorlat mezején mód nélkül nagy szükség van, mivel nagyon gyakran jut az orvos azon helyzetbe szemben a pácienssel, amikor sokáig tépelődni nem lehet, s amikor ez a találékonyság megbecsülhetetlen szolgálatokat tehet. Ha valaki azt vetné az ellen, hogy ez a furfang, ez a találékonyság, leleményesség könnyen fölületességre csábíthatja az illetőt, s így ahelyett, hogy használna betegének, elhamarkodott eljárása által megölheti, erre azt mondom: ez az eshetőség találékonyság nélkül is meglehet, s az orvosi processus olyan, melytől felebezés csakis birtokon kívül lehet, ami pedig a boldogabb hazába költözött páciensnek még csak elméleti vigasztalást sem nyújt. Ami a nők türelmét illeti, kitartását a munkában az pedig oly páratlan, melylyel csak a legkevesebb férfi képes lépést tartani, pedig ez is fontos tényező az orvosi gyakorlatban. Ezzel kapcsolatban az a kiváló gondosság, figyelem, mely a legapróbb részletekre is kiterjeszkedik, s nem sajnál órákig, napokig a legcsekélyebbnek látszó dolgokkal megfeszített türelemmel bibelődni, ismét rendkívül becses az induktív eljárásban, a helyes megfigyelésben. Egy másik tulajdonsága a kíváncsiság, mely nem elégszik meg a felület észrevételeivel, hanem kutató folytonosan, míg a dolog nyitására kerül, ezen tulajdonsága a nőnek az, melylyel csak a kis gyerek tud versenyezni, amely éppen azon korban, mikor leginkább kíváncsi, tanul rendszerint legtöbbet. A nőnek ezen tulajdonsága legnagyobb garanciája azon haladásnak, melyet az orvosi gyakorlat és tudomány terén tehet, azon tudományán, melyről Böckh így nyilatkozik: »Minket az empiria, németül mondva a tapasztalás álló kutatásában rejlik a mi leghatalmasabb és legkézzelfoghatóbb haladásunk.« Még egy tulajdonsága van a női természetnek a gyöngédség, melylyel a férfi egyáltalában nem versenyezhet, amely sajátos határozottan előnyére válnék az orvosi gyakorlatban. Melyik férfi képes arra az önfeláldozásra, melyet a szerető anya beteg gyermekéért elkövet, panasz és zúgolódás nélkül, fáradhatatlanul,

rasztva a beteg ágya mellett s dolgozva annak érdekében éjjel-nappal egyaránt. Mindezen elszámolt vonásai a női természetnek rendkívül alkalmasá teszik őt arra, hogy osztályrészét kivége azon munkakörből, mely az ő szereplése által határtalanul sokat nyerne társadalmi súlyában s ethikai fontosságában.

De hát van-e szükség arra egyáltalában, hogy orvosnőket képezzünk? Nem képesek-e a férfiak e téren minden igénynek megfelelni? Erre ez a válaszom: Nem.

Vannak olyan ethikai viszonyok az életben, melyeket a magasabb műveltségű embereknek figyelmen kívül hagyniok nem szabad. Halljuk csak miképpen nyilatkozik e tekintetben egyik legzseniálisabb német bölcsész Dühring E., a nők magasabb munkaképességéről: »Eddigél szórványosan s egészen a régi modorban, különösen vállalkozó asszonyok, ahol lehetett itt-ott orvosi vizsgálatokat álltak ki. . . Csakhogy arra lenne szükség, hogy necsak az orvosnővé válás szerepe lenne az, ami határozottan előtérbe nyomakodnék, hanem a nőknek azon természetes érdekük, hogy maguknak s lányaiknak, s általában gyermekeiknek orvosnőket nyerhessenek. Sőt talán még a férfiak némi elismeréssel adoznának ezen érdeknek, a mennyiben reájuk nézve sem lehet az közönyös, vajjon a természet és romlatlan érzelmek természetes ellenszere megvettetik-e s a nő kényszerített arra, hogy ott legyen a legnagyobb mértékben bizalmas testi és szellemi tulajdonságainak állapotára nézve, ahol azzá lenni egyáltalában nem akar s nem lehet. Ezen okot különösen azok gondolják meg jól, akik előtt az illem iránti tekintet állítólag oly sokat nyom a latban. Hiszen a materialisztikus természet morál tanítja azt, hogy nem tekintve bizonyos kort vagy elfáultságot, a két nem között bizalmas közlekedések vagy közlések nem állhatnak fönn anélkül, hogy legalább is azon kinos öröklődést ne tennék szükségessé, hogy ott gyakorolják a legszigorubb tartózkodást, ahol maga a dolog természete a test és kedély egészségére vonatkozó tényeknek legfesztelebb közelését követeli. Éppen az, aki a szokásos s oly sok tekintetben hitelvesztett ugynevezett illedelem tisztelői közé nem tartozik, fogja azon valódi természeti törvényt teljes mértékben tisztelni, amely a valódi kultúra megnemesült mivoltában szükségképpen nyilatkozik.«

Az orvosnők kérdésének helyes megoldása mig egyrészt maguknak a nőknek áll első rangulag érdekükben, másrészt tagadhatatlan, hogy az orvosoknak is csak kellemes lehet, amennyiben őket felmenti oly kinos helyzetek elviselésétől, melyet sok orvos, ha tehetné, aranynyal váltana meg. A női betegségek számtalan fajtája, a nőnek gyöngéd felette izgékony idegei, finom érzése föltétlenül orvosnőt igényelnek, mert csak nő iránt lehet nő kényes állapotában feltétlen bizalommal, csak asszony iránt lehet beteg helyzetében teljesen nyílt, tartózkodás nélkül közlékeny, mert illemezéket, tiszta nemes erkölcsiségének ezen zománczát csak a nővel levő ily viszonya nem töri meg.

Az orvosoknak még más tekintetből is érdekükben áll az, hogy a nőket, feltéve, hogy ilyen törekvés, amint mondani szokták, konkrét alakban nyilatkoznék, ezen szándékukban elősegítsék, mert nemesek az orvosi gyakorlat gazdagodnék egy őszerejű hatalmas tényezővel, hanem idővel az orvosi szakirodalom is hasznát látná a női munkálkodásnak. A nő a maga finom érzékeivel egyenesen hivatva van arra, hogy a gyógyászat terén idővel oly fontos megfigyeléseket s ezek alapján felfedezéseket tegyen, melyek sok tekintetben átalakíthatják a pathológiát. Jelenleg természetesen mikor a nő a kórházi gyakorlatban teljesen alárendelt ápoló szerepre van kárhóztatva, mikor a legmagasabb fokozat, amit elérhet, a szülésznői, nagyon bajos megítélni azt, hogy a nőnek, mint önálló tényezőnek bevitale az orvosi gyakorlatba, milyen irányban okozna forradalmat. Én részemről a legjobb hatást várom ettől a jövőben valamikor bizonyosan bekövetkezendő üdvös fordulattól, s egyáltalában nem tartok azokkal, akik aggodalommal tekintenek a jövőnek ezen isteni színtéka elé.

Természetesen az ezen pályára vállalkozó nőknek a középiskolai pályát meg kellene futniok s érettségi bizonyítványt érdemelniök, amelyet a tanár urak éppen oly szigorú vizsgálat után szolgáltatnának ki aminőt az ifjaktól követelnek. S valamint ezekkel szemben sem az határoz ki a delibb természetű legény, úgy a nőknek is szaktaniok kellene azon ábránddal, hogy a bogár-szem eperajak és darázs-derék megvesztegetné a tudós tanárok itéletét. Ami azt illeti, hogy kiállják-e a versenyt az ifjakkal, teljesen hiszem, hogy sokan még tul is haladnák őket. Hiszen a kedélyt és értelmet ügyis anyántól, csak a jellemet öröklőjük apánktól. Kezdetben az átmeneti korszakban mig külön női középiskolák nem állíthatnának, természetesen a férfiak tanintézeteiben kellene a vizsgálatokat letenni, s talán még a latin és görög nyelvből is vizsgálatot állani. Ez azonban nem olyan veszedelmes, amilyennek látszik, mert erre bábátran el lehet azt mondani, hogy az ördög sem

olyan fekete, amilyenre festik, azt hiszem, amennyit a fiuk általában a klasszikai nyelvekből tudnak, azt leányok is megtanulhatják, mert ez a mi korunkban országosan igen egyenértékű a semmivel. Világos azonban az, hogy később külön középiskolákat kellene szervezni a nők számára, külön képeztetni nekik középiskolai tanárnőket, s végül az egyetemet is értem az orvosit éppen ezen mintára tanárnőkkel ellátva berendezni.

S miután azon igazi reformnak, a mely a természettudományi tanulmányok megkedveltetését s közkeletivé tételét célozza a dolog természete szerint és szükségképpen a középiskolákból kell kiindulnia, nagyon világos, hogy a női középiskolákat, melyek őket az orvosi pályára fogják előkészíteni, minden ó-klaszszikus sallangtól meg kellene kímélni. Különben is a görögrol nem is beszélve, a latinnyelv tudásának is felette vékonyan lehet hasznát venni az orvosi gyakorlatban. Orvosi tanácskozományok immár latin nyelven nem folynak, mert a latinnyelv gyakorlati használata divatját multa, mióta sem a politikai érzülködésnek sem a tudományak sem az irodalomnak nem nyelve. A receptura még latinul megy ugyan, s a műszavak a görögöl átídomított latinság csinált virágai, de hát ez oly csekély valami, amit annak ki a tárgyat érti megtanulni nem is mesterség. Egészen más ha valaki a gyógyászat történetével akar foglalkozni, annak miután érdekében áll, meg kell tanulnia a rómaiak zengzetes nyelvét. Ámde az orvosi tudomány történetével foglalkozók száma mindíg oly csekély lesz, a mely soha sem szabhat törvényt az általános, egyetemes érdekeknek. S az orvosi tudományok természete az, hogy folytonosan aktuális érdekük, a multon merengés nem céljok, hanem a jövő előkészítése a jelenben. Minden új felfedezés halomra dönti a régi elméleteket, s ha van tudomány, a mely saját hamvaiból minduntalan Fönixként támad fel, joggal mondhatni az orvosi tudomány az. Ebben van meg a soha meg nem szünő, folytonosan váltakozva fel-feltünő palingenesia, újjászületés. Itt minden a tapasztalat, a gyakorlat, összehasonlítás, kutatás, kísérlet dolga. A hypothesisból törvény lesz, s a régi elméletet felváltja az új, örökérvényű emberi tekintély nincs, egy az a mi ebben örök: az igazság. Ily tudománnyal szemben a régi írott emlékek tisztán csak történeti érdekük, s nem arra való, hogy a jelenbe belejászanak. Az orvosi tudomány a tapasztalat s ez megmarad s működik akkor is ha a rég elsárgult foliansok eltűnnek a föld színéről.

Semmi sem jellemzi jobban, szebben az orvosi tudományoknak a gondolkodásra s tapasztalatra alapított természetét mint azon kis adoma, melyet ide iktatni jónak látok. A féniciák régi népe valamely kereskedői ut alkalmával egy oly országba vetődött, melynek lakói csak földműveléssel foglalkoztak s legegyszerűbb módon éltek. Ezen ország királyának a féniciáiak vezére azon ajánlatot tette, hogy őt és népét az írásra megtanítja. S mi hasznát veszem én annak, ha irni tudok? kérdezé a király. A féniciái így felelt: Azt, hogy amit gondoltál leírhasd s örök időkre megörizheshd. Nem, nem felelé a király ez nem az én népemnek való; mert ha az az írás által a régi gondolatokat megörizheti, akkor azokkal be fogja érni s az írás mellett el fogja feledni a gondolkodást. S ez az amit az orvosi gyakorlat terén elfeledni soha nem szabad, mert ez teszi lehetővé a folytonos haladást, a szüntelenül előre való törekvést. A haladás vágya mindig arra ösztönzi az embert, hogy mentől magasabb fokát érje el a tökéletességnek. Ez ugyan az ember összes törekvéseire elmondható itélet, de az orvos törekvéseit mégis leginkább jellemzi. Az igazságot mindent feláldozni, az igazságot semmiért mondta egykor a nagy Giordano Bruno s felemelt fővel lépett azon máglyára, melyet kortársainak fanatikus butasága gyújtott meg alatta. Ha a jelszó ma is az igazságért való küzdelem, ez kell az élet árán. Ez lelkesíti az orvost veszedelmes járványok idejében midőn naponként szembe száll az enyészet gyilkos lehelletével; ez akkor midőn véres csatákban teljesíti kötelességét, ez a ragályos beteg ágya mellett, vagy a hullák boncolásakor, mert mindenütt az igazságot keresi, ez után törekszik mert a tudomány az igazság. Valóban ideillenek Lessing következő szép szavai: Ha Isten jobbában a tiszta igazságot, s baljában az igazság után való ernyedetlen törekvést tartaná s ezt mondaná fiam válassz, én baljára borulnék s azt mondanám, ezt ad nekem atyám, mert a tiszta igazság csak te nekéd való. Az igazság után való folytonos törekvés az, mely legszilárdabb biztosítékát képezi a szakadatlan haladásnak. S a társadalom miféle politikai befolyást biztosít az orvosoknak? Miképpen igyekszik önmagára nézve hasznosítani azon egyének munkásságát, mint politikai tényezőt, a kik a társadalom műveltségi színvonalának emelésére oly hathatósan befolyanak?

Nálunk? mondhatni mentől kevésbbé. Ahhoz hogy valamely társadalmi osztály bizonyos politikai befolyásra tegyen szert elengedhetlenül szükséges hogy annak tagjai jelentékeny számmal

bejussanak a törvényhozás teremébe, a parlamentbe. Ez azonban a nálunk divó felfogás mellett oly sok nehézségre utközik, hogy a jó ízlésű ember inkább lemond róla. A mi országgyűlésünk a következő elemekből szokott összeverődni: östermelő vagy földbirtokos avagy földesúr. Ezen osztálynak van nálunk még ma is a régi jogon legnagyobb politikai súlya. Ezután vannak a legújusok, ügyvédek jogászok. Végre újabb idő óta az újságírók. Ha t ház képét megnézzük ezek adják benne a jelentékeny többséget. Ezekon kívül ott van néhány nagy úr, mágnás, aki a sportnak ezen nemét úzi vagy megvalósítandó eszméi vannak. A szakemberek tábora igen kicsiny. Egy-két tanár, aki quo fato bejutott, egy pár mérnök, néha egy-két orvos- eddig van. Azt, ha mágnás, földbirtokos, ügyvéd, újságíró képviselő akar lenni s föllép, mindenki igen természetesen találja, oda való, a parlamentben van a helye, hangzik mindenfelől. A tanárnak azt szokták mondani, hogy ne politizáljon, tanítson, majd elvégzik helyette mások az ország dolgát. S valóban az összeférhetetlenségi törvény mesterségesen ki is zárta a tanárokat azon testületből, mely az ország összes kulturális életére vonatkozó törvények alkotására van hivatva. Ha orvos lép fel jelöltül, a legpikánsabb megjegyzéseket halljuk uton, utfele, mit akar, menjen haza írjon receptet. Ha mégis egyik-másik oly szerencsés, hogy valamely jószívű dzsin Aladdin varázslámpájával bevilágít a számára egy jó kerületet s bejuttatja a törvénygyárba, utólagosan is mindig hallik a megjegyzés, minek van az az orvos a parlamentben, hiszen az nem ért a politikához. Mert jegyezzük meg a politika nálunk még ma is abban áll, hogy a tripartitumot olvastat-e valaki, volt-e jogász vagy földesúr, mert ez eo ipso törvénytudó s így politikus, a jó magyar felfogás szerint. Az ily módon összetákol parlament alkot azután oly törvényeket, mint az 1876. XIV t. c. mely sok szép dolgot kodifikált, csak hogy, mint Chyzer helyesen jegyzi meg, hiányzik foganatosításához a nép kellő értelmisége. hiányzik úgy a végrehajtó hatalomban, mint a népben, a törvény szükségének érzete és hiányzik minden állami gépezetnek legfőbb mozgató ereje — a pénz. S hihetetlen, de mégis igaz, hogy ezen törvény 11. §-a következőleg szövegeztetett: »Jelen törvény életbelépte előtt fennállott lakhelyek, épületek és ezek földfeletti és alatti tartozékai, ha egészségügyi tekintetben kifogás alá esnek, a hatósági felügyelet után legfeljebb egy év alatt, az egészségügyi szemponatoknak megfelelőleg, a tulajdonos által átalakítandók, vagy ha ez célszerűleg eszélyözhető nem lenne, használatuk eltiltandó és ha az egészségre még akkor is káros befolyással lennének, kisajátítás után végkép eltiltandók.« Ami más szavakkal azt jelenti, hogy a nemzet nagyobb felét dobjuk ki a lakásukból a szabad ég alá.

Azt hiszem ez az egy példa is világosan bizonyítja, hogy a mi parlamentünknek nagy szüksége lenne arra, hogy mentől több tanult orvos is tagjává legyen, aki előtt a közegészségügy nem terra incognita, aki gyakorlatilag tudja azt, mi a megvalósítható és mi ami viszonyaink közt az ábránd. Ha a mi nagy választó közönségünk, a műveltség magas fokán állna, maga igyekeznék azon, hogy kiválóbb orvosainkat a törvényhozás tagjaivá tegye, hogy így adandó alkalommal azok egyike-másika a kormány tagjává is válhasson, s mint miniszter is szolgálhassa hazáját. Volt-e miniszter az orvosok közül csak egy is az alkotmányos kormányzat 21 éve alatt? Lehet-e nálunk komolyan kulturálmáról beszélni, ahol a legnagyobb orvosi kitűnőség soha sem lehet miniszterrel, abban az országban, ahol a miniszteri tárczák igen tiszteletré méltó közepszerűségeknek és nullításoknak adományoztattak egyszer-másszor. Ez mutatja legvilágosabban azt, hogy nálunk még a kultúra elég magas fokon nem áll, mert ez az egy tény biztos mutatója annak, hogy nálunk az intelligencia összes rétegeit a természettudományi felfogás át nem hatotta, mert nálunk a közegészségügy iránt a kellő gyakorlati érzés nincs meg. Valóban a mi állapotainkra kiválóan illenek a nagy államtudós, Steinnak következő szavai »Csak a műveltség magas fokán álló nép képes a közegészségügy jelentőségét felismerni és annak követelményeit érvényesíteni. Mert eleven közszellemet és nyilvános életet igényel az, hogy annak érzete, melylyel az egyének egészsége mindnyájára nézve és viszont bír, felismertethessék; és mélyen ható tudományt szükség az, hogy az általános egészség és betegség általános okait megismerni lehessen.« Fájdalom ez a közszellem és ez a mélyreható tudomány mindig jámbor óhajlás és pedig mindaddig, míg az egészségügyet foglalkozó orvosaink politikai befolyása egyik első rangú tényezőjévé nem izmosodik a mi magyar életünknek.

Hogy másutt ez régóta másképp van, legyen szabad csak egy néhány példát idéznem. Az 1848-iki világháborúban, mely az orvosok politikai szerepének fénypontja volt, az akkori francia kormány valóságos orvosi tanácskozmány volt. A belügyminiszter orvos volt, közmunka miniszteri tárca orvos kezében volt, orvos volt az elnöke a

törvényhozó testületnek, a rendőrségi főnökséget is orvos kezelte.

Az 1859-iki olasz háborúban az orvosok szintén nagy szerepet játszottak, valamint későbbben is Olaszországban. Mindenek előtt említendő Farini Károly az oktatás- és belügy volt minisztere, az Annunziata rend lovagja s mint ilyen a király kedves cousinja, pedig csak porból emelkedett eszénél és tudományánál fogva. Cavour külpolitikájának ő volt a leghatalmasabb támasza. Nem kevésbé fontos szerep jutott Olaszország felszabadításánál Dr. Bertaninak, Garibaldi legmeghittebb barátjának, ki tábori orvosi szerepét csakhamar a forradalmáréval cserélte fel. Ő reá volt bízva a nép adakozásainak összegyűjtése, mintegy 20 millió frank, az ujjoncozás, a felszerelés s a pótlék seregek utnak indítása. Háza valóságos kis ministeriumm alakult át, hol folytonosan 7 titkár dolgozott s honnan négy hónap alatt 2400 önkéntes indult ki. Garibaldin kívül alig mozdította elő valaki annyira az olasz egységet mint Bertani.

De említést érdemel még Dr. Ripari is, a paglianoi tömlőcökben nyolcz évet töltött politikai fogoly, továbbá Bianchi a turini parlament követe, ki bornyuval hátán hősképen harczolt Voltornónál. Az olasz szabadságharcban nagy szerepet játszott még számos más orvoson kívül említhetjük még az ország kormányzásában később résztvett Tomatti boncztanárt, Grillenzoni nőgyógyászt és Lanzát a volt oktatásügyi és pénzügyministert. (Gyógyászat 1861. Orvos és politika.)

Ime mennyi jeles név egy idézetre, miniszter, képviselő, katonatiszt, s mind valamennyi orvos. Mire mutat ez? Hogy Olaszország közönségét már rég áthatotta azon magasabb felfogás, miszerint azok, kik a természettudományok szolgálatában állanak, rendkívül alkalmasak arra is, hogy a politikai téren a legfontosabb pozíciókat elfoglalják. A közbizalomnak oly gyönyörű jele az, mely előtt a legnagyobb tisztelettel lehet meghajolni. Boldog azon ország, mely kormányzatát s törvényhozását, hadvezetését azzal tiszteli meg, hogy azok körében az orvosi kar kitűnőségeinek fényes szerepkört juttat, mert azon férfiak, kik folytonosan a természetben nyilatkozó törvényszerűségeket fűrkészik, bizonyára a legalkalmasabbak arra is, hogy polgártársainak segítsenek törvényeket hozni s a meghozott törvényeket pontosan végrehajtani.

A mi hazánkban mindez még ábránd, de óhajtuk, hogy mielőbb való legyen. Óhajtanunk kell a haza érdekében, hogy a természettudományokkal való foglalkozás a legnagyobb megbecsülésben részesüljön. Kivánnunk kell, hogy orvosi karunk politikai súlya növekedjék s mielőbb érezhetővé váljék politikai életünk minden ágazatában, s legkiváltképpen ott, hol az ember legfőbb javáról, az egészségről történik intézkedés, a törvényhozás termében, a miniszteriumban. Mert mentől nagyobb lesz azon egyének befolyása közéletünkre, kik a természettudományok buvárlatával foglalkoznak, annál inkább módjukban lesz az is, hogy a természettudományi ismereteket hathatósan terjesszék, s mentől több és hathatósabb eszükkel fogják ezeket terjeszteni, annál nagyobb, általánosabb és áldásosabb befolyása lesz az orvosi tudományoknak a közművelődésre.

Vármegyei ügyek.

Vármegyénk közigazg. bizottsága legközelebbi havi ülését január hó 8 án tartja.

Zemplénavármegye t. bizottsága a decemberi közgyűlésen, továbbá, tárgyalta: *B. Keresztur* n. község háztartási ügymenetüre vonatkozólag a főszámvevő által előterjesztett jelentést, mely jogi véleménymondás végett tisztí főügyésznek kiadott. — *Várady Pál*, deregnyei mértékhatóság, reája az időközi bruttó-jövedelem után kirótt 194 ft 57 kr. a felebezés beható tárgyalása után engedtetett. — Olvastattott a közig. bizottság átirata a községeknél, mint jogi személyeknek a vármegyei gazdasági egyesületbe alapító tagokként leendő belépése tárgyában. A vármegyei közönsége élénk tudatával bírva annak, hogy e gazd. egyesület a községek vagyonosodásának előmozdításán fáradozik, felhívta a járási főszolgabírákat, hogy a cél (tenyész bikák s apa-állatok beszerzése) feltüntetése mellett a községeket az egyesületbe való belépésre buzdítsák. — A földmiv. ip. s keresk. minister 40000/V. számú körrendelete alapján 1889. év folyamára és a vár megye területére *állatrakodó állomásul* kijelölt Szerencs és T.-Lucz állomásra hatósági szakértőül megbizattak: Zakár János, a tokaji állomásra Vallentin Ottó, a liska tolcsvai állomásra Czékly Sándor, a s.-a.-ujhelyi, l.-mihályi, upori és t.-terebesi állomásokra Nagy György, a perbenyiki és szomotori állomásokra Tölgy Gyula, a n. mihályi és bánóczi állomásra Szabó István, a homonnai, koskóczi, radványi, m.-laborczi és örmezei állomásokra Borcsik Gyula állat-orvosok. — A járási irnokok évi fizetésüknek 400 fról 500 ra leendő felemeltetéséért folyamodtak. Méltánlyással fogadott kérelmük pénztári fedezet hiánya miatt teljesíthető nem volt.

— Olvastattott a vármegyei gazdasági egyesületnek a közs. faiskolák gondozása és az utszélek befásítása tárgyában alkotott s fensőbb helyen jóváhagyott vármegyei szabályrendelet végrehajtása tárgyában kelt nagy figyelmet keltő előterjesztése. A községi faiskolák összeírása, az utszélek befásítása körüli felügyeletre s a faiskolák gondozására javaslatba hozott bizottságnak községenkinti megalakítása és a tervbe vett közhasznu törekvés felkarolása végett az előterjesztés vármegyei alispánnak kiadott (E nagyfontosságú tárgyra még visszatérünk Szerk.) — A leleszi községi bíró választására vonatkozó felebezés elutasított. — A Sztrópkóra felállítatni kért mértékhatóság hivatal ügye clejtetett. — N.-Mihály község kérvénye az ottan felállítandó községi hivatal iránt pártoló véleménynyel felterjesztetett. — Az 1889. évi utftentartási költségvetési előirányzat beható átvizsgálás után elfogadott s egyuttal a hadászati fontosságú utakon lévő műtárgyak helyreállítása céljából 30000 ftnyi államsegély engedélyezése iránt felirat tetetett. — A butkai körjegyzőséghez tartozó községek szervezkedési szabályrendelete némi módosítások megtételével jóváhagyott. — Olvastattott a vármegyei és gyámpénztár vizsgálatáról tanuskodó jkönyv s vizsgálati lelet, melyek szerint azok megnyugtató rendben találtattak. — A deregnyő-vajáni hid ügyében tett s a szakministeriumhoz intézett alispáni felterjesztés helyeslőleg tudomásul vétetett. — Olvastattott a vármegye főszámvevőjének az 1886. 1887. évi zárszámadásokkal és az 1887., 1888. és 1889. évi költségvetési előirányzatokkal hátrálékos községekre vonatkozó kimutatása. A hátrálékos községi előjáróságok ellen haladéktanul fegyelmi eljárás indítatni rendeltetett. — Rozgonyi Ferenc, rákóczi körjegyző fizetésének a községi képviselő-testületek által 600 ftra történt fölemelése törvényhatóságilag jóváhagyott s annak ily mértékben a szervezkedési szabályrendeletbe való felvétele engedtetett. — Özv. Lácza Antalénak néh. férje után s elhalálozási negyed címén 45 ft. az utftentartási alaplól kiutaltványoztatni rendeltetett. — Olvastattott a s.-a. ujhelyi járás területén levő körjegyzőségek szaporítása, új beosztása és a közs. közgyámi intézmény megszüntetésével egy középponti közgyámi hivatal szervezése tárgyában kelt állandó választmányi határozati javaslat. Amennyiben a kör- és községi közgyámi intézmény megszüntetésével és a járási középponti közgyámi hivatal létrehozásával a törvény által követelt cél el nem érhető, mert alig képzelhető, hogy a járásnak mind a 33 községét a középponti közgyám rendszeren látogathassa, azokban a gyámoltak és gondnokoltak ügyeit ellenőrizhesse esetleg gondozhassa; mennyiben továbbá alig hihető, hogy a proponált 850 ftnyi fizetés mellett a járási gyám újabb díjazások nélkül utazásokat tehessen, ezen s még több fontos okonál fogva a járási közgyámi intézmény életbeléptetése iránti javaslatot a vármegye bizottsága elvetendőnek találta. A másik kérdés alaki hiányok miatt eldöntés tárgyát nem képezhetvén, pótlólagos előkészítés végett a járási főszolgabírónak visszaadatott, — és pedig azzal az utasítással, hogy újabb tervezetében csakis a községek célirányosabb beosztására s ennél is az egyes községeknek újabb anyagi áldozatoktól lehető megkímélésére ügyeljen. — Olvastattott gróf Mailath Józsefnék, mint a bodrogközi Tiszaszabályozó-társulat elnökének előterjesztése, melyben a f. évi 357/11310. sz. a. kelt bizottsági határozatra a társulat f. é. jun. hó 25-én tartott ülésének 25. számú határozata 2.) pontja alatt a társulat részéről előterjesztett kérelem tekintetében felvilágosítást nyujtván a f. évi árvédelem alkalmával önfeláldozó tevékenységgel közreműködött vármegyei tisztviselőknél a társulat részéről elismerő köszönetét nyilváníja. Megnyugtató tudomásul vétetett. — Végül több község szervezkedési szabályrendeletének visszautasítása, — több úgkörre vonatkozólag a szakbizottság által előterjesztett vármegyei szabályrendeletek elfogadása, — és temérdek közmunkaváltási ügy elintézése után főszámvevő referált, s helyesléssel fogadott javaslatai alapján elintéztést nyertes a következő községi költségvetési *előirányzatok*: udvai körjegyzőség 89. (E serény és példás pontosságú körjegyzőt, *Kula Istvánt*, a közgyűlés megéljenezte. Szerk.) mikóházi kj. 88., Hegyi 87., N.-Ruska és Hardicsa 88., S.-a.-Ujhely 88., gálszécsi kj. 87. 88., Tarczal 88., Kazsu 88., topolyovkai kj. 88., Bekecs 88., L.-Bénye 88., Biste, Kolbása, Kis- és Nagy-Kázmér 88. (pótkölts. v.), izb.-radványi 88., ulicsi kj. 88. szentesi kj. 88., Füzesér 88., koloniczai kj. 88. *számadások*: mikóházi kj. 82.—84., topolyovkai kj. 86., Mád 84—86., Talya 87., Matyasócz 85—87., N.-Toronya 82—86., K.-Toronya 83—85., N.-Czigánd 86., Kelcse 86., N.-Kemenyce 86., Legeaye 85. 86., Kolbása 80—85., czéki kj. 86. 87., rákóczi kj. 86., Szerencs 87., Homonna 86., sókuti kj. 79—84., Hosszuláz 83—85., szentesi kj. 85—86., Kladrán 83—86., ulicsi kj. 86 göröginyei kj. 86., kövesdi kj. 83—87., K.-Kázmér 86., or.-petróczi kj. 85. végre a ladmaczi kj. 1886. évi számadásai. A négy napot igénylő közgyűlés dec. 15-én elnöklő alispán életetésével a késő esti órákban végződött.

Katonai felülvizsgáló bizottságok. A kir. honvédelmi miniszter értesítette a vármegye törvényhatóságát, hogy a területére is kiható kassai felülvizsgáló bizottságnak új évi működési napjai jan. 5. febr. 4. márc. 4. ápr. 12. 13. máj. 6. 7. jun. 6. 7. jul. 6. aug. 3. szept. 23. okt. 7. 8. 21. nov. 8. 9. végül dec. 5-ére lettek kitűzve.

Filokszerá-zárlat. A földmívelési miniszter Komlósa és Gesztely község szőlőterületeire, miután azokban a filokszerá jelenléte megállapított, a zárlatot elrendelte.

Hirek a nagyvilágból.

Német sovinizmus. Elzász-Lotaringia hatóságai utasítást kaptak Bismarck német birodalmi kancellártól, hogy a sírfeliratoknak francia nyelven való készítését a temetkezési vállalatoknak meg ne engedjék.

Uj puskák. Németországban a hadsereg számára új mintájú fegyvereket gyártanak, melyek a francia Lebel-rendszerű puskának állítólag minden előnyével bírnak, azok fogyatkozásai nélkül.

Az angol királyné trónbeszéde a parlament bezárása alkalmából kijelentette, hogy a birodalom valamennyi európai hatalmassággal barátságos lábon áll.

Stanley. a híres afrikai utazó, kinek már holt hírét költötték, életelt adott magáról. Emin basával együtt, akit Nilus melléki szorult helyzetéből ezer baj és veszedelem után szerencsésen kiszabadított, utban van Anglia felé.

Eugénia ex császárné III. Napoleon özvegye, teljes inkognitóban néhány napot Párisban töltött. A régi dicsőségre emlékeztető képek látásakor mély megindulás vett rajta erőt. A Tuileriák terén végig hajtva zokogó sírásra fakadt.

Hirek az országból.

Mária Valéria menyasszony! Királyunk leányát, a magyar főhercegnőt (szül. Budán, 1868. ápril 22-én) Bécsben f. hó 24. én. vagyis a királyné születése napján, eljegyezte Ferenc Szalvátor főhg. a Habsburgok toskánai házából. A jó királynak s jóságos lelkű királynénak boldogságához legőszintébb hódolattal csatlakozik minden magyar Kárpátoktól — Adriáig. Mária-Valéria, magyar királykisasszony és vőlegénye határtalan nagy boldogságukban sokáig éljenek!

Henneberg utódja. A m. kir. honvéd lovaság felügyeletének teljesítésével ideiglenesen Zoltán Elek kir. honv. huszár-ezredes bizott meg.

A magyar fegyver- és löszgyár építését Budapestben e napokban befejezték. Pár hónap mulva felállítják a gépeket is s tavaszkor már megkezdhetik munkájukat. A nagy gyárépület 8000 négyszög-méternyi területen fekszik, mellette 120 mtr. hosszú s 14 m. széles kovácsműhely s ugyanilyen nagyságu átvételi épület van, ezenkívül egy puskafaktár melyben 100 ezer darab puskaagy raktározható el. A gépházban 375 lőerejű gőzgép fog dolgozni. A gyártelepen van két, 20 m. magas viztorony, mely tűzbiztossági célokra szolgál. Az igazgatóság és hivatalnokok számára kényelmes lakóházak épültek. A munkások részére nagyszerű kázinó van berendezve.

Különlék.

(Üdv az olvasónak!) A megvénült ó-esztendő napjai meg vannak számlálva. Csak egy-két óraketyenyés még, út végső órája s az évtemető hangok megkondulnak ravatala fölött. Vig temetés Szilveszter éjjel — ez a szokás mindenfelé — s éjféli utáni torbul friss reménnyel — indulnak a jövő felé. — Járuljunk mi is a haldokló év ágyához. Emlékezzünk vissza életének első hajnalára, mennyi remény született avval együtt sziveinkben. Hányan vannak, kik ez év első reggelén boldogságot kívántak, a magukéban erősen hittek és ehelyett boldogtalanság, könny, csalódás jutott számukra osztályrészül. Mégis az új évvel új remények támadnak. S ez valóban nagy áldás az emberiségre. A remény táplálja a hitet, lelkesedést, kitartást, megóvja a kétségbeeséstől. A ki remélni tud — boldogtalan nem lehet. A képzelgők, a sors kegyére számítók, a vakszerencsében bizakodók reménye azonban jégre épített vár. Csak szilárd alapon épülhet a boldogság hajléka. S ez az alap — erkölcsi értékünk. A boldogságban csak az reménykedhetik, aki azt kiérdemelni igyekezett. A szív nyugalma, a lélek hite, a jó cselekedetek a kötelességek öntudata magában is már boldogság. Feddhetetlen élet, szeretettől áradó szív, fáradhatatlan munkálkodás a közjóért és a magunk s családunk javáért, önfeláldozó szeretete a hazának, emberiségnek: ezek a boldogság feltételei. Teljesítettük e ezeket a multban? Ha igen, akkor jogunk van a boldogságra s bírjuk is azt öntudatunkban. Amit pedig elmulasztottunk a multban, helyrehozhatjuk a jövőben. Itt a határ-

pont, a számadások napja. Ne hagyjunk tartozást a mult rovására; vagy ha rosszul gazdálkodtunk szívünk, lelkünk kincseivel, kezdjük új életet az új évvel. Szép szokás, hogy barátainknak az új év beköszönésekor boldogságot kívánunk. De ne feledjük, hogy a boldogságot magunkon kívül hiába keressük. Ne várjunk ingyen jókat a szerencsétől, hanem teljesítsük hiven a kötelességeket, miket helyzetünk s a gondviselés elénk szabott. Akkor üdvözít a hit, vigasztal a remény s boldogsággal tölt el a szeretet. Üdvözöljük tehát öröm s remény között az új évet. Hozzon az ezer áldást városunkra, szeretett vármegyénk, békeséget imádozt hazánkra és sokat szenvedett nemzetünkre. Nincsen Európa földjén még egy nemzet, mely annyi küzdelemteljes évszázad után úgy megérdemelné a békés nyugalmat, mint a magyar. Isten! hozz reá, hozz mindnyájunkra vig, boldog esztendőt... Üdv az olvasónak!

(Személyi hir.) *Andrássy Gyula* gf. szabadságot állományu altabornagy, jelenlegi szolgálati viszonyának meghagyásával, lovassági tábornokká neveztetett ki.

(Felolvasnak) a január 6-iki ismeretterjesztő estén: *Dr. Raisz Gedeon* az iszákosságról és az ellene való védekezésről. *Ulrich Vilmos* egy házi szerről.

(A »Zemplén« utján kívánnak b. u. évet) vidéken lakó jó barátainknak s ismerőseinknek: I. *Szentgyörgyi Vilmos* aláírasi ivén: Kegyesrendi gimnázium (2 ft) Dókus Gyula (2 ft) dr. Hornyach Béla (1 ft) Szentgyörgyi Vilmos (1 ft) Hönisch Dezső (1 ft) Mathias János (1 ft) Isépy István (1 ft) Kiss Ödön (1 ft) dr. Chyzer Kornél (1 ft) II. *Boruth Elemér* aláírasi ivén: Besztercezy Ferenc (1 ft) Boruth Elemér (1 ft) III. *Szalay Pál* aláírasi ivén: Dongó Gy. Géza (1 ft) Szalay Pál (1 ft) IV. *Népbank* aláírasi ivén: Nyomárkay József (1 ft) Az új évi gratulációknak ekként megváltott postadaja fejében fent nevezett boldog új évet kívánók által lefizetett 16 ft a még begyűlendő összegekkel együtt annak idejében az árvasegélyző s jótékony egyesület pénztárába át fog szolgáltatni. A nemes szívű adakozók fogadják hálás köszönetünket. *Az egyesületi elnökség.*

(A ma egy heti felolvasáson) dacára a felettébb kedvezőtlen időjárásnak, nagy számu és igen szép közönség gyűlt össze a vármegyeháza nagytermében. *Dr. Ferenczy Elek* az állatok szellemi tehetségeiről, *Revcisky Pál* a nőkről tartottak sikerült előadást. A tanulságos és ötle'es dolgozatok nagyon tetszettek, s kivált a nap hősnője az est hőseit, az ifjú felolvasókat, zajosan megjelenezték. *Dr. Ferenczy* előadását jövő évi első számunkban fogjuk közrebocsátani.

(Sáros karácsony) A régiek *feketének* neveztek, ha hiányzott természetes ékessége: a hóval takart hegy, völgy, ropogós szánut, tükörsima jég steff. Az idej karácsony nemcsak hogy fekete, de fölibe nagyon is sáros volt. Boros, ködös, esős időben érkezett meg a várvavárt »szép karácsony« s ilyen, ünnepiesnek éppen nem mondható hangulatot hagyott maga után. Feneketlen sár volt — s ma is az a helyzet szignaturája.

(Közvacsora.) Említettük már t. olvasóinknak, hogy jövő évi február hó 2. án lesz a s. a. ujhelyi ev. ref. templom 100 éves. Ez emlékezetes nap alkalmára az egyháztanács fényes közvacsorát rendez a városi színházban. A közvacsora jövedelmét az öreg templom megfiatalításának szent céljára fogják fordítani. Minthogy e közvacsora és az azt követő táncmulatság iránt nemcsak Zemplénben, de valláskülönbőség nélkül a szomszédos vármegyék területén is igen élénk érdeklődés mutatkozik — a rendezőségnek gondja lesz rá, hogy a színházat ez alkalomra minden kiterhető módon kényelmessé tegye. A férőhelyiség kibővítése végett a színpadot le fogják bontani, s a tökéletlen fűtőkészülék helyett májdingi kályhakat fognak beállítani a mulató terembe. Szó, ami szó, de annyi már mostan bizonyos, hogy ez a közvacsorával összekötött táncmulatság igen népszerű s pompás sikerűnek ígérkezik. Ha el tetszik jönni, meg tetszik látni!

(Jótékonyág.) *Klein Nándor* csörgői lakos, nagybérű a karácsonyi ünnepek alkalmából 50 ftot adományozott az ujhelyi szegények részére.

(Esküvő.) *Tóth Ferenc* vilyi h. körjegyző karácsony másodnapján esküdött örök hűséget *Lichtneckert Mária* asszonynak Magyar Almáson, Fehérvármegyében.

(A »Zemplén« fekete táblája) *Sintér-ügy.* A gazdátlan s városzerte kóborló kutyák elpusztítása szükséges dolog. Ujhely, ha mellékutcai és udvarainak rondaságára nézve még mindig emlékeztet is Istanbulra, legalább a lézengő ebek pusztíttatja s ezek nem részesülnek falai közötti hatóságai védelemben. De mért kell éppen a *főterem* álldogálni avval a kutya-hintóval, melynek tengelyvégét a nagyobb távolságról oda vonszolt s ottan kerékbetört ebek kinlódásának az eredményével kenik? Ez az eljárás sérti a morált, az esztetikai érzést és jellemzi a rendőrség rövidlátóságát. — *A halpiac* egy idő óta teljesen szabadjára van hagyva. Van is most ottan dőge a halnak. Ami az egyik heti vásáron el nem kél, kivándorol a következőre és így tovább. Ujhelyben a halpiac lesz a bacillusok újabb melegágya. Kendőzetlen

orral már most is erős nátha kell hozzá a bátor-ságon kívül, hogy az embert ottan baj ne érje. A megnáthásodott bátor-ságban szenvedő halpiaci rendőrségnek orvosi kezelés alá vételét kéri: — *n-r-Személdomb s Kazinczy-utca* — hogy illik ez össze? Udvarok szeméjtét egy rakásra hányják — cselédek. Utcaséprőink meg ott hagyják — szegények. Így illik, így illik s így fog ez illeni össze — Vén-helyben — új évben. Iram jó kedvemben: *Hazafi Veral Fános.* (A jeles néprubadúrnak e turbékolás »megróvási kalandját« fogadja új évi gratulációul az ujhelyi rendőrségnek ez évből kiérdemült seprős osztálya. Szerk.)

(Bubics Zsigmond) kassai püspöknek e hó 20-án Hg. Windischgrätz Lajosnál Sárospatakon tett látogatásáról részletesebben is tudósítanak: A püspök Bécsből jöve még 19-én a délutáni vonattal érkezett S.-Patakra, hol a Hg. Windischgrätz L. látogatását kívánta viszonzni. Kitünő vendéget az állomáson várta a herceg, kinek kíséretében Dessewffy Sándor kassai apát kanonok és Szekerák Kálmán, róm. kath. plebános voltak. A megérkezett főpapot, meleg fogadás után, várkastályaiba vitte a herceg, hol ő és »széplelkű neje szives vendégszeretetük minden jelével elhalmozták. Másnap d. e. 11 órakor a r. kath. egyház küldöttsége járult püspöke elé. A küldötték élén Szekerák Kálmán lelkész adott kifejezést a hívek örömeinek a felett, hogy szeretett főpásztorukat körükben tisztelhetik. A püspök kegyesen fogadta az eléje járuló híveket s vallásosságra s a neveléssel járó nagy kötelességek hű teljesítésére buzdította őket s aztán jóságos atyai beszélgetés között vett bucsut a küldöttektől. 12 órakor a város előjárósága tisztelgett a püspöknel, kihez Kun Dániel főbíró e beszédet intézte: »Méltóságos és főtisztelendő Püspök ur! Kegyes urunk! Azon alkalomból, hogy méltóságod, mint a kassai r. kath. egyházmegye új püspöke, bár mint magán látogató is, városunkban először időzni méltóztatik: főpásztori magas állása s kedvelt személye iránt érzett tiszteletünknek óhajunk eleget tenni az által, hogy azon város nevében, melyben méltóságodnak egyik legdisezebb egyháza áll fenn, mint ezen város tisztviselői, előjárói méltóságodnál tisztelkedünk. Méltóságos uram! Városunkban a méltóságod egyházát és híveit a más felekezetekkel a szeretet és testvériség legnemesebb kötelekei fűzik össze. Ezen jó viszony megteremtésében kimagasló érdeme van az itt 12 évet tölt. kath. lelkész ur, városunk diszpolgára, Dessewffy Sándor apátkanonok öngnagságának; az ő szép lelkének, magas szellemének. A hivatali elődétől átvett ezen örökséget ugyan oly tapintattal, nemes lélekkel örzi meg és tartja fenn a jelenlegi közszeretben álló lelkész ur is. E felett érzett igaz örömről nyilvánítva, hódolatteljesen üdvözöljük méltóságodat városunk nevében, ennek területén. S e város közérzetének adunk kifejezést, midőn hangoztatjuk, hogy méltóságod püspöki megyéje külső kormányzatában, magas törvényhozói működésében, az emberszeretet nemes munkájában, édes hazánk, nemzetünk s az emberiség javára sokáig éljen!« E beszéd végeztével a püspök örömet fejezte ki a felett, hogy egyháznak lelkészei a saját híveik és más felekezetük között oly szép egyetértést, testvéri viszonyt tartanak fenn S.-Patakon; »ebben is« — mint mondá — »csak az üdvözít az on tanát követik: szeresd felebarátodat, mint tenmagadat; «különbön is« — folytatá a püspök — »egy istenünk, egy urunk, egy hazánk, nemzetünk; ezek szeretete tartsa össze e város lakosságát ez uton is!« S azon szándékát jelenté ki, hogy S.-Patakot, melynek szép fekvése s az itt tapasztalt meleg fogadtatás kellemesen hatott reá, legközelebb s ezután többször is meg fogja látogatni. A tisztelgők bemutatása után a püspök érdeklődéssel kérdezősködött a város vagyoni s egyéb viszonyai felől s nyájassága által mindenkit lekötelve bocsátotta el a tisztelgőket. Délután 2 órakor főpapi vendége tiszteletére 32 terítékű gazdag ebédet adott a herceg, melyre az egyházak lelkészei, több főiskolai s tanítóképző tanár, a helyben állomásozó huszár tisztek, v. főbíró s több birtokos voltak meghíva. Krakkóból itt lévő törzstiszt-vendégek is növelték a társaságot. A hercegnő és herceg ismert vendégszeretete, szelleme és iekőtelező szívesége, a hercegi konyha és pince termékeinek összehatás, csakhamar emelkedett hangulatba hozták a társaságot. S azon kedves benyomásokkal oszlott szét a vendégsereg, hogy szerencséje volt megismerni a kassai egyházmegye jóságos új püspökét és S.-Patak hercegi lakójának termeiben ismét tölthetett pár kellemes órát, melyekkel egy magas rangú főúr és urnó ismét igazolták, hogy a társadalom magas polcán is összetartozónak érzik magukat ennek alsóbb rétegeivel s jó szívűre, nemes lelkűre és nagy műveltségűre évről-évre fokozottan nyerik meg Sárospatak közeposztályának s minden lakójának tiszteletét, szeretetét.

(A törvényszékről) Csanálos községben is szokásos dolog lakodalom alkalmával pisztolyból lövöldözni. Ez az ostoba szokás már sok szerencsétlenségnek vált okozójává. *Györfi József* csanálasi lakos is kerített magának egy pisztolyt s

a cukorrépának vidékünkön való termelését igen előnyösnek és hálásnak tünteti fel,

Idáig máe mintegy 4500 hold lett jegyezve, amelyből S.-a. Ujhelynek 2000, S. a. Ujhelyen alól 900, S.-a. Ujhelyen felül 1600 hold esik.

A főmozgalom az aláírások gyűjtésére minden vármegyében és minden vasúttal bíró vidéken folyamatban van, s az elérhető eredmény az eddigi-ekhez megfelelően igérkezik, amely azonban csakis a S.-a. Ujhelyben, 1889. évi január hó 7-én d. e. 9 órakor, a vármegyeháza nagytermében megtartandó nagy értekezleten — melyre minden ügybarát megjelenni kéretik — fog végérvényesen megállapítani.

Löcherer Andor.

Felhívás

vármegyénk községeinek tenyészbikákkal való ellátása érdekében.

Amennyiben az 1889. évben az állam tenyészbikákat sem nem vesz, sem azokat a községek részére ki nem osztja, hanem ezek eszközzését vármegyénk területére, gazdasági egyesületünknek e célra tett 2000 ftnyi áldozatkészsége folytán — gazdasági egyesületünkre ruházta, felhívjuk.

1-ör vármegyénk községei, hogy tenyészbika szükségletük beszerzése iránt, ezentúl a vármegye gazdasági egyesületéhez forduljanak, a honnan az illetékes járási főszolgabíró indokolt ajánlatára, a tenyészbikák, 10—20% kedvezményes árban, egy év alatt három részletben való fizetés mellett, fognak a lehetőséghez mérten kiszolgáltatni.

A községeknek jogukban áll azon bikát kérni, a melyet valamely tenyészdében már előre kiszemeltek, a mely bika ha tenyészképesnek ítélik, s megfelelő árban megvásárolható, részükre ha az egyesületnek tagjai által fog szerzettetni. Minden 70 db tehén és üszöre a község egy db bikát tartani köteles.

2 or felhívjuk vármegyénk összes szarvasmarha tenyésztői s uradalmait, hogy eladandó tenyészbikáikat a vm. gazdasági egyesületnek leg-

később 1889. évi január 15-ig jelentsék be, a midőn is a bikák faja, kora, magassága, színe, leírása s ára is megjelölendő. Azontuli bejelentések figyelmen kívül fognak hagyatni.

A tiszta véru bikák bizottságilag fognak megsejleltetni s csakis a tenyésztésre alkalmasnak ítélt bikák fognak megvásároltatni.

S.-a. Ujhely, 1888. évi dec. hó 26-án.

a zemplén vm. gazd. egyeslet nevében:

Löcherer Andor, s. k. Viczmándy Ödön, s. k.
egyl. titkár. egyl. h. elnök.

Nyilt-tér.*)

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy rőfös-áru üzletemet öcsém, Zinner Adolf úrnak adtam át.

Midőn több évtizeden keresztül cégem alatt folytatott üzletemtől ezennel megvóllok, nem mulaszthatom el eddigi vevőimnek és üzletbarátainak bizalmukért köszönetemet nyilvánítani, kérve egyúttal, hogy ezt üzleti utódomra átruházni kegyeskedjenek.

S.-a. Ujhely, 1888. dec. havában.

Zinner Henrik.

A fenti nyilatkozat kapcsán, bátorkodom a n. é. közönségnek bátyám, Zinner Henrik ur iránt tanusított bizalmat a magam részére kikérni azon kijelentésem és ígéretem mellett, hogy ezen bizalmat kiérdemelni és megtartani legfőbb kötelességemül fogom tekinteni.

Egyben, van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a legmodernebb igényeknek megfelelő raktáram régibb cikkeit a raktár tulhalmozottsága miatt tetemesen leszállított áron fogom elárusítani.

S.-a. Ujhely, 1888. év dec. havában.

Zinner Adolf.

Szines selyemszöveteket 85 krtól 7 frt 65 kri méterenkint (körülbelül 2000 különféle színben és mintában) öltözet- és darabonként szétküldi Henneberg G. gyári raktára (cs. és kir. udvari szállító) Zürich-ben. — Minták azonnal küldetnek. — Levelek 10 kr. portóval.

Brüsszelben az 1888-ik évi nemzetközi kiállításon arany éremmel kitüntetett gazdag szén-savtartalmú asztali és gyógyvíz

A MOHAI
ÁGNES
FORRÁS
SAVANYUVÍZE

Friss töltésben kapható az országos főraktáran: Edeskuty L., magy. k. és szerb. udv. ásványvíz szállító Budapeston, nemkülönben gyógy-zerkárákban, fűszerkereskedésekben és ventégtőlben.

*) E rovatban közlöttékért nem vállal felelőséget a szerk.

Szerkesztőségi posta.

Tisztelt munkatársainknak boldog új évet kívánunk!

Laptársainkkal, kiknek új évtől kezdve cserepéldányt nem küldünk, az összeköttetést megszüntettük.

Sz. A. urnak Budapest. Nagyrabecsült figyelméért szives köszönet.

K. J. urnak Udva. A dolgok jelenlegi állása szerint talán már felesleges.

Rákóczi F. emlékkövénél. Nem közölhető.

Felelős szerkesztő:

HORVÁTH JÓZSEF.

Főmunkatárs: **DONGÓ GY. GÉZA.**

Kiadótulajdonos: **ÖZV. BORUTH ELEMÉRNÉ.**

HIRDETÉSEK.

HIRDETMÉNY.

A sátoralja-ujhelyi takarékpénztár rendes évi közgyűlését

az intézet helyiségében 1889. évi január hó 27-én délelőtt 10 órakor tartja, melyre az intézeti részvényeseket ezennel tisztelettel meghívom.

Tárgyai:

a) az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a zárszámadásnak betérjesztése, ebből kifolyólag ugy az igazgatóság, mint a felügyelő bizottságnak a felmentvény megadása;

b) a tiszta nyereség felosztása iránti intézkedés, ennek kapcsán az évi osztalék megállapítása;

c) elhalálozás folytán az intzeti elnök, esetleg egy igazgatósági tagnak megválasztása;

d) esetleges indítvány tárgyalása.

S.-a. Ujhely, 1888. december hó 20-án.

Diószeghy János,

intézeti igazgató.

2—3

Hirdetmény.

Az alólirt igazgatóságnál **vékony haszonfa**, ugymint **tölgy-, kőris- és szilfa** eladó, még pedig 15 cm-től 40 cm-terig vastag, 10-től 10 méteren felül hosszú, mely mennyiség vagy az erdőn, a helyszínén, vagy külön egyezség folytán a Gorond-Sztrabicsó vasútállomásnál átveendő.

Uradalmi igazgatóság Munkácsón.

A „Zemplén Naptára“

36 krajazárért

nálunk még folyton kapható.

Egyidejűleg alkalmi ajándékul

ajánljuk új divatu névjegy- és levélpapírjainkat.

A Zemplén könyvnyomdája és kiadóhivatala.

A cs. és kir. kereskedelmi ministerium tiszteletlője.

Cognacs Naturels

BERGER, VOLK és Társától
Dornbach-ban, Bécs mellett.

Árak:

Egész palack minőség szerint:	frt 2.30	2.90	3.90	4.80
Fél	frt 1.30	1.60	2.10	2.55
Negyed	frt—80—	90	1.20	1.40

Felülmulhatlan minőség, valódiságáért jótállás.

Külföldi termények hasonló tulajdonságokkal még egyszer oly drágák.

Dr. Rössler tanár, a cs. és kir. kísérleti állomás főnöke véleménye szerint ez az általa megtekintett telep a legokszzerűbben van berendezve. A

törvényes

vizsgálat alatt próbák, illetve kísérletek tettek, a melyek azt eredményezték, hogy e cognacs tiszta borlepárolás (destillat) s ennélfogva

*gyógyhasználatra
kitünően alkalmas*

Megszerezhető:

a raktár: **Bécs, Kärtnerstrasse 15**
és a hirnevessébb fűszer- és csemege-kereskedések által.

S.-a. Ujhelyben kapható: Szentgyörgyi Vilmos és Deutsch József Fia kereskedésében.

Cs. és kir. állami díj.

COGNAC

CZUBA-DUROZIER & Co

FRANCIA COGNACGYÁR

PROMONTOR

A vegytani müintézet

(Laboratorium) által megvizsgáltván, francia cognakkal egyenértékűnek és orvosi czélokul ajánlatosnak találtott.

Egyedüli főraktár:

DEUTSCH JÓZSEF FIA

kereskedése,

S.-A.-UJHELYBEN.

10—10

Czukraszat-megnyitás.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy folyó év december havában a Mayer-féle üzletet átvettem s azt ujonnan berendezve megnyitottam.

Ahol is naponta friss sütemények, befőztek s különféle italok kitünő minőségben és nagy választékban kaphatók.

Továbbá mindennemű torta és sütemény-megrendeléseket a legjutányosabb áron és a legpontosabban esz- közlök.

Magamat a n. é. közönség kegyeibe ajánlva és egyes pártfogásáért esedezve, maradtam mély tisztelettel

Rein István.

Jakobovics Armin

az „Első Zemplénmegyei honi bútór-csarnok” tulajdonosa.

S.-a.-Ujhelyt. főtér (Matyasovszky-féle ház)

ajánlja a magas uraságoknak és a n. é. közönségnek, akik bútort vásárolni szándékoznak és jutányos árak mellett lelkiismeretes kiszolgáltatásban akarnak részesülni, 5 teremben nagyszerűen berendezett

bútorgyári telepét

meglátogatni és a legcsekélyebb vásárlásnál is meggyőződést szerezni, hogy minden versenyt fölülmuló olcsó árak mellett szilárd gyártmányt korszerű, izléses kivitelben csakis

Sátoralja-Ujhelyben, ilyenmü egyedül létező

BÚTORTERMEIMBEN

szerezhetik be. Elsőrendű szakiparosaim közreműködésével azon kellemes helyzetben vagyok, hogy nálam mindennemű kitünő asztalos- és kárpitos-bútorok valamint fantasie- és dísz-bútor s leg-elegánsabban teljesen felszerelt urasági szalon-, boudoir-, ebédlő- és fogadótermek részére a most divatozó fanemekben és a legújabb alakban; nemkülönben szalagarnitúrák különféle szövetekkel, díszesen kárpitozva, meglepő választékban és oly különböző jutányos árak mellett készletben találhatók, hogy bevásárlását mindenki igényeinek megfelelően teljes megelégedésre a legolcsóbb gyári árban szerezheti be.

Továbbá ajánlom még dúsan felszerelt

tükör- és képraktáramat,

valamint minden nagyságu

koporsóimat,

a legjutányosabb árak mellett.

A n. é. közönség becses pártfogását és számos látogatást kérve, maradtam kiváló tisztelettel

Jakobovics Armin.

Eladó erdő.

A magyar t. Akadémia széphalmi birtokához tartozó 107 holdas erdő akár örökáron talajostul, akár csak a fája eladó. Bővebb értesítéssel szolgál

Dr. Chyzer Kornél,
ezen birtok felügyelője.

Eladó

egy fedeles és hajtókocsi.

Hol?

Megmondja a kiadóhivatal.

Eddig még fölülmulhatatlan.

Maager V.-féle
cs. kir. szab. valódi tisztított

CSUKAMÁJOLAJ

Maager Vilmóstól, Bécsben.

Az első orvosi autoritások által megvizsgálva, könnyű emész-
hető hatása végett gyermekek részére is, különösen ajánlható; mint leg-
tisztább, legjobb, legeredetibb és általánosan elismert leghatásosabb
gyógyszer mell- és tüdőbetegség ellen, gümő, sömör, daganatok, bőr-
kiütések, mirigybetegség, gyöngeség stb. ellen.

1 üveg sárga olaj 1 frt, 1 üveg fehér olaj 1 frt 50 kr.

Kaphatók a gyári raktárban:

Bécs, III. Bez. Heumarkt Nr. 3.,

valamint valódi minőségben Ausztria-Magyarország gyógyszerüzleteiben és minden nagyobb fűszerkereskedéseiben.

Sátoralja-Ujhelyben: csak Zlinsz J. ur gyógyszerüzletében.

11-18

Van szerencsém a nagyérdemű közönség tudomására hozni, hogy 24 év óta fennáll

fűszer- és vegyes kereskedésemet

a téli időnyre erősen ellátva a lehető legolcsóbb árakkal rendeztem be, s a nálam vett árúk úgy az árak, valamint minőségüket véve, a háztartásnál nagy megtakarítást hoznak.

Nevezetesebb áruimnak árjegyzéke a következő:

Kávé kilója 1 frt 60 krtól 2 frtig; különleges fajok 2 frt 20 kr.

Czukor	egész süveg	kilója	44 kr.
	kimérve		46 "
	koczká		47 "
	liszt		47 "
			36 " ig.

Rizs-kása 1 kilo 16 krtól

Lisztek a napi árakban minden fajban.

Szappan szegedi 1 kg, 28 kr. táblába 1 kgr. 26 kr.

kernbarna 24 "

Petroleum szalon 24 "

amerikai 1 csillag 28 "

császár belföldi 32 "

3 rózsá amerikai 40 "

ugyancsak literenkint 4 krral olcsóbban.

A legjobb minőségű „Apolló-gyertya” 1/2 kilos csomag 6-os, 8-as — 36 kr.

Ugyanaz bécsi font, 560 grammos 4-es 6.8 a — 42 kr.

Kapható mindenkor saját készítményű patkány- és egérirtó szerem, nem veszélyes és egészen biztos hatású!

Továbbá ajánlom nagy raktáromat mindenféle bel- és külföldi rum- és cognakból és ipari célokra engedélyezett szeszt a legolcsóbb napi áron.

Tisztelettel

Malártsik György.

Január 1-vel új előfizetést nyitunk a

XIX. évf. „MERCUR” XIX. évf.

hiteles sorsolási tudósítóra.

A „MERCUR” az összes bel- és külföldi sorsjegyek, záloglevelek, elsőbbségek, kötvények, részvények stb. teljes, pontos és könnyen áttekinthető sorsolási jegyzékét közli. A „MERCUR” pénzügyi részében az európai pénzügyi helyzetét, kereskedelmét és közlekedését illető cikkek tartalmazzák, valamint minden a nemzetgazdaság, kereskedelem és közlekedésügy terén előforduló tudnivalót illető híreket és közleményeket.

A „MERCUR” havonként 2-3-szor, nyomban minden fontosabb huzás után jelenik meg magyar és német szövegben.

Minden évi előfizető ingyen kapja a „Mercur”

sorsolási évkönyvét 1889-ik évre,

mely az összes 1888. év végéig kihuzott és még be nem váltott sorsjegyek jegyzékét tartalmazza. Ingyen adjuk továbbá az

általános sorsolási naptárt 1889-ik évre,

mely az összes európai sorsjegyek pontos huzási naptárát tartalmazza.

Ezen óriási anyaga daczára a lap előfizetési ára

egész évre csak 2 frt.

bérmentes postai széküldéssel együtt. — Próbá előfizetés fél évre 1 frt. — Mutatványszámok ingyen.

A „Mercur” kiadóhivatala Budapest, Dorottya-utca 12.

Pályázati hirdetés

A s.-a.-ujhelyi orthodox izr. hitközség hetenkénti, átlag 8-10 mm. kóser hús szükségletének fedezését nyilvános pályázati uton akarja biztosítani. A feltételek a hitközség irodájában megtudható, hová az ajánlatok 1889. évi január hó 16-ig intézendők.

Schweiger Ignác,
hitközségi előljáró.

VÉGE

413

B119

296

153-874

Megmondja a kiadóirat...

Nyomatott a „Zemplén” újságjában, S.-a. Ujhely